

WELKE TOEKOMST LATEN WIJ ACHTER?

Wij zijn Vladimir Poetin dank verschuldigd. Dankzij hem kwam de energietransitie in een stroomversnelling. Niet alleen in de vorm van isolatie, zonnepanelen en warmtepompen. Maar ook in het vervuilen van de auto voor de fiets, korter douchen, met een fleecedeken op de bank en energieslurpers vervangen door energiezuinige apparaten. Aangepast gedrag: goed voor het milieu, goed voor je portemonnee en hopelijk slecht voor Poetin.

Poetin zorgde voor de doorbraak waarbij duurzaam gedrag niet eerst wordt gezien als verlies van welvaart en gemak. Wat vaak het geval is bij zaken als minder (of geen) vlees eten of vliegen. Onlangs stelden onze kinderen het nog voor: zullen we een weekendje Londen doen? Retourticket 39 euro! Duurzaam gedrag voelt dan als nu iets inleveren in ruil voor een beloning die vaag, onzeker en in de toekomst ligt. Veel negatieve klimaatgevolgen, zoals de overstromingen in Pakistan, zijn ook ver weg. In die zin hebben droogte en hevige regenval in Nederland hetzelfde effect als Poetins oorlog: ze maken het verre, abstracte en toekomstige tastbaar.

De aarde achterlaten aan onze achterkleinkinderen als een aangenaam leefbare plek. Weinig mensen zijn daarop tegen, maar helaas is dat een nogal vaag doel. Het betreft ook niet alleen beperking van broeikasgassen, maar gaat ook over waterkwaliteit, biodiversiteit, veiligheid tegen extreme weersinvloeden, tot en met ontplooiingskansen voor iedereen. Klimaatverandering is daarmee een veelkoppig monster en dus lastig te bestrijden.

Het vraagt om inzet van burgers, bedrijven en overheid. En ook om concrete doelen, keuzemogelijkheden hoe die te bereiken en ondersteuning bij de uitvoering van maatregelen. Elke burger en elk bedrijf is anders, daarom is het belangrijk dat zij de maatregelen kunnen kiezen passend bij hun specifieke situatie. Onder het motto dat mensen wel willen veranderen, maar niet veranderd worden. Mits daarmee wel de gestelde doelen worden bereikt.

Daarnaast is ondersteuning bij het kiezen en uitvoeren van maatregelen belangrijk. Ook dat vergt inzet van zowel burgers, bedrijven als overheid. De rol van burgers is tweeledig. Maak bewuste keuzes, zoals met dat weekendje naar Londen, realiseer je dat elke stem of uitgave verschil maakt. Burgers zorgen ook voor sociale beïnvloeding. Buren met zonnepanelen, vrienden met vegetarische recepten en familieleden met tips voor energiebesparing. Goed voorbeeld doet volgen, de mens is en blijft een kuddedier.

Voor bedrijven zijn er kansen en verantwoordelijkheden. Kansen omdat verandering nieuwe markten laat ontstaan. Niet alleen rond isoleren en zonnepanelen, denk ook aan vakanties, voedsel en kleding die minder belastend zijn voor het milieu. De verantwoordelijkheid van bedrijven is erin gelegen dat zij serieus investeren in een betere toekomst. En dus niet in *greenwashing*.

Recentelijk bleken de 'Beter voor'-stickers van Albert Heijn en de 'groene' schoonmaakproducten van de Action beter voor de betreffende bedrijven dan voor het milieu. Aan media en overheid de taak dit soort zeepbellen door te prikken.

Tot slot de overheid. Die moet het goede voorbeeld geven. Dus bij keuzes expliciet het belang van toekomstige generaties meenemen. Daarnaast moet de overheid burgers en bedrijven stimuleren de juiste keuzes te maken. Informeren (over huisisolatie of hergebruik van warmte in bedrijven) is een zachte manier, wat minder zacht zijn subsidies en belastingen, en hard is wetgeving.

Stem de hardheid van maatregelen af op de geboekte vooruitgang. Onze nationale overheid is nogal terughoudend met wetgeving, want dat zou bedrijven afremmen. Wetgeving kan echter ook innovatiekansen bieden. Denemarken en Zweden willen in 2030 alle binnenlandse vluchten emissievrij hebben. Dat heldere doel biedt start-ups kansen.

Uiteraard zijn wij allemaal slechts kleine schakels in een wereldwijd systeem. Maar de toekomst is het resultaat van al onze individuele keuzes. Laten we zorgen dat die goed uitvallen voor volgende generaties.

Columnist dr. Eelko Huizingh is universitair hoofddocent innovatiemanagement, oud-directeur van het innovatie expertisecentrum Vinci van de Rijksuniversiteit Groningen en auteur van het boek 'Innovatiemanagement'.